ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัต : กรณีศึกษาวงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

A Study of Pencaksilat Music : Case Study of Pencaksilat Harimau Patani Band, Baeroh Village, Talubo Locality, Mueang District, Patani Province

วิศรุต เจี้ยงยี่
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัต กรณีศึกษาวงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี 2. การแสดงปันจักสีลัตพร้อมดนตรีประกอบ โดยปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า

ปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีก่อตั้งด้วยความอนุเคราะห์ของผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยเกิดจากอาจารย์มะซัพรี เพื่อนๆ และเด็กๆในหมู่บ้านที่มีความสนใจในการแสดงการต่อสู้รูปแบบต่างๆ ของปันจักสีลัต ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 เล็งเห็นความสำคัญของปันจักสีลัตที่พัฒนาการขึ้นมาจากการละเล่นสิละ จึงก่อตั้งเป็นปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีขึ้นมา

การแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีมีการแบ่งชุดการแสดงเป็น การไหว้ 4 ทิศ และ 8 ชุดการแสดงและท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดง ปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีมีการแสดงการต่อสู้ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งท่ารำการต่อสู้ของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ท่าเสือ ทางปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีเองได้มีการคิดท่ารำต่างๆ สำหรับการแสดงการต่อสู้และการป้องกันตัวขึ้นมาจากท่าเสือเป็นหลักเพื่อใช้ในการแสดงการต่อสู้

ดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัตของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี ประกอบด้วย ปี่เป็นเครื่องดำเนินทำนองโดยอยู่ในระดับเสียงใกล้เคียงกับบันไดเสียง อี โดเรียน (E Dorian mode) กลองตัวเล็กกลองตัวใหญ่ และฆ้องเป็นเครื่องประกอบจังหวะ โดยมีรูปแบบกระสวนจังหวะหลักในบทเพลงอยู่ 4 แบบ โดยการบรรเลงประกอบการแสดงปันจักสีลัตโดยเป็นการบรรเลงโหมโรงและการไหว้ 4 ทิศ การไหว้ครู อยู่ในจังหวะช้าและเร็วขึ้นในชุดการแสดงต่อสู้และท่ารำอาวุธต่างๆ โดยมีการบรรเลงเพลงตั้งแต่โหมโรงยาวไปตลอดจนจบการแสดง

คำสำคัญ : ปันจักสีลัต , ดนตรีประกอบการแสดง

Abstract

Wissaroot Jiengyee (2017) : A Study of Pencak Silat Music : *Case Study of Pencak Silat Harimau Pattani Band, Baeroh Village, Talubo Locality, Mueang District, Pattani Province.* Master Thesis M.F.A (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Asst. Prof. Rujee Srisombat, Dr. Veera Phansue

The purposes of this research are to study the current conditions of Pencak Silat Harimau Pattani and the show of Pencak Silat with musical accompaniment by Pencak Silat Harimau Pattani, Baeroh Village, Talubo Locality, Mueang District, Pattani Province. The results of the study are as follows :

Pencak Silat Harimau Pattani, Pattani Province was started and supported by The Village Headman of Moo 1 Baeroh Village, Talubo Locality, Mueang District, Pattani Province. Teacher Masapree, his friends and children in the village were interested in various shows of Pencak Silat fighting. The Village Headman of Moo 1 appreciated that Pencak Silat Which had developed from Sila traditional playing, so it was set up to Pencak Silat Harimau in Pattani

The shows of Pencak Silat Harimau Pattani, Pattani has divided in 4 directions begging dance 8 performance and worship dance in the end of the shows. Pencak Silat Harimau Pattani, Pattani has an identities fighting shows and one of the best dance called “Tiger Dance” that Pencak Silat Harimau Pattani has created many dancing for fighting and martial arts from the main dancing, “Tiger Dance” using for a fighting performance.

Musical instruments using for a performance of Pencak Silat Harimau Pattani, Pattani consists of Thai flute. Melody of songs mostly used in E Dorian Mode, Big and small drums and a Gong. There are 4 main rhythmic patterns in a song starting with Pencak Silat performance and 4 directions begging dance, guru warship dance. All are in a slow rhythm and faster in a fighting performance and the weapon dance. Music accompanying will playing along from the beginning till the end of a performance.

Keywords : Pencak Silat , Musical performance

บทนำ

วัฒนธรรมคือความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ หรือลักษณะประจำชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในสังคม ซึ่งไม่เพียงแต่จะหมายถึงความสำเร็จในด้านศิลปกรรมหรือมารยาททางสังคมเท่านั้น กล่าวคือชนทุกกลุ่มต้องมีวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อมีความแตกต่างระหว่างชนแต่ละกลุ่ม ก็ย่อมมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกันออกไป มนุษย์เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหรือผลิตสร้างวัฒนธรรมขึ้น ก็เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตและส่วนรวม วิถีแห่งชีวิตของมนุษย์ในส่วนร่วมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมจึงเป็นผลผลิตของส่วนร่วมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนสมัยก่อนสืบต่อกันมาเป็นประเพณี วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งความคิดเห็นหรือการกระทำของมนุษย์ในส่วนร่วมที่เป็นลักษณะเดียวกัน และสำแดงให้ปรากฏเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบประเพณี วัฒนธรรมจึงเป็นลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งบุคคลและสังคมที่ได้วิวัฒนาการต่อเนื่องมาอย่างมีแบบแผน แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์นั้นไม่ได้เกาะกลุ่มอยู่เฉพาะในสังคมของตนเอง ได้มีความสัมพันธ์ติดต่อกับสังคมต่างๆ ซึ่งอาจอยู่ใกล้ชิดมีพรมแดนติดต่อกัน หรืออยู่ปะปนในสถานที่เดียวกันหรือ การที่ชนชาติหนึ่งตกอยู่ใต้การปกครองของชนชาติหนึ่ง มนุษย์เป็นผู้รู้จักเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสิ่งต่างๆ จึงนำเอาวัฒนธรรมที่เห็นจากได้สัมพันธ์ติดต่อมาใช้โดยอาจรับมาเพิ่มเติมเป็นวัฒนธรรมของตนเองโดยตรงหรือนำเอามาดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม

วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมที่มีมานาน เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอน ในฐานะที่เป็นสมาชิกสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีอยู่ร่วมกันในกลุ่มคนกลุ่มต่างๆ ที่ทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผนและมีความสุข ปกติแล้วคำว่าวัฒนธรรมมักจะใช้พูดกันเป็นประจำเพราะคนที่มีวัฒนธรรมกับคนที่ไม่มีนั้นต่างกัน โดยบุคคลจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสม ตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสร้างขึ้นโดยมนุษย์ มนุษย์จะเป็นผู้สร้างทำนุบำรุง ถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีวัฒนธรรมคือ มีวิธีการเรียนรู้ รับช่วงสืบต่อกันมาได้และสร้างสรรค์เพิ่มเติม การที่มนุษย์สามารถสร้างวัฒนธรรมได้ดีก็เพราะมนุษย์มีลักษณะทางกายและจิตใจเป็นพิเศษเหนือกว่าสัตว์ทั้งปวงและสิ่งนี้เองทำให้มนุษย์แตกต่างกับสัตว์ เพราะวัฒนธรรมทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง (สุพัตรา สุภาพ, 2536: 139)

วัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส จะได้รับอิทธิพลจากการละเล่นจากชวามลายูเข้ามาประสมอยู่มาก เช่น สีละ, ลิเกฮูลู, มะโย่ง, ลิเกป่า, ดาระ, รองแง็ง เป็นต้น กลุ่มท้องถิ่น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กลุ่มนี้ภาษาราชการได้ใช้คำว่า “คนไทยมุสลิม” ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยนับถือศาสนาอิสลาม อันได้แก่ ปัตตานี, นราธิวาส และยะลา ขนบธรรมเนียมของชนกลุ่มนี้คล้ายคลึงกับชาวมาเลเซีย ทั้งนี้เพราะอาณาเขตติดต่อกัน ภาษาที่ใช้พูดเป็นภาษายาวี ส่วนการสื่อสารของคนในพื้นที่แห่งนี้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส หากใช้ภาษาไทยจะใช้ภาษากลางสื่อความหมาย (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538: 50) ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ จังหวัดยะลา นราธิวาสและปัตตานี ที่ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างกลุ่มไทยพุทธ มุสลิม และกลุ่มคนจีน วิถีจากการดำเนินชีวิตของคนทั้งสามกลุ่ม แม้ว่าจะมีแนวทางปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ต่างกัน แต่ในความต่างของศาสนานี้เองทำให้มีสังคมของกลุ่มคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของคนในสังคมที่ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนาที่ต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (วาที ทรัพย์สิน, 2546: 63)

ดนตรีและการละเล่นพื้นเมืองภาคใต้มีการสืบทอดทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและกลายเป็นมรดกตกทอดมาสู่คนรุ่นหลัง แม้นดนตรีและการละเล่นบางอย่างยังเป็นที่นิยมแต่บางอย่างก็เสื่อมความนิยมลงไปตามยุคสมัย และเนื่องด้วยประชากรภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม มีวัฒนธรรมดนตรีและการละเล่นตามความนิยมของสังคมไทยพุทธและไทยมุสลิม ประเภทของดนตรีและการละเล่นภาคใต้จัดแบ่งตามลักษณะสังคมเป็น 2 กลุ่ม คือ ดนตรีและการละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยพุทธ เช่น หนังตะลุง โนราห์ ลิเกป่า กาหลอ โพนสวดมาลัย เพลงบอก คำตัก เพลงนา เพลงเรือ แปดบท มหาชาติ โต๊ะครึม ดนตรีและการละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยมุสลิม เช่น รองเง็ง ซีละ มะโย่ง ซัมเป็ง ลิเกฮูลู ลอแก สลาเปะ อาแวลูตง วายังเซียมหรือหนังตะลุงสยาม ดิเกีย ดาระ เป็นต้น (บุษกร บิณฑสันต์, 2554: 7)

ซีละเป็นการละเล่นชนิดหนึ่งของภาคใต้ที่มีรูปแบบเฉพาะแตกต่างไปจากศิลปะการละเล่นชนิดอื่นเนื่องจากเน้นการฝึกให้ผู้เล่นมีพละกำลังที่แข็งแรงผสมกับศิลปะในการต่อสู้ที่สวยงาม นอกเหนือจากความบันเทิงที่เป็นจุดประสงค์หลักของการละเล่นประเภทต่างๆ ของภาคใต้ นอกจากนี้การเล่นซีละยังมีพิธีกรรมที่แฝงไว้ด้วยความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างพราหมณ์กับมุสลิม (บุษกร บิณฑสันต์, 2554: 349) ในทำนองเดียวกัน สิละ เป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชาวไทยมุสลิมอย่างหนึ่ง คล้ายกับมวยไทยที่มีการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย มีหมัด เข่า เท้า ศอก เป็นอาวุธในการต่อสู้ ผิดกันตรงที่มวยไทยใช้นวมสวมมือ แต่สิละไม่ได้ใช้นวม ดูคล้ายๆ คาราเต้ผสมยูโดและกังฟูของจีน ที่คู่ต่อสู้สามารถจับฟัดเหวี่ยงคู่ต่อสู้ได้ จะเห็นได้ว่าสิละเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวเกิดจากการผสมผสานของศิลปะการต่อสู้หลายรูปแบบ ในขั้นแรก

นักสิละจะใช้มือเปล่าในการต่อสู้โดยมุ่งเน้นลีลาการร่ายรำมากกว่าที่จะต่อสู้กันจริงๆ ต่อมาจะใช่กริชซึ่งถือเป็นอาวุธประจำตัวเข้าประกอบการแสดง แต่ก็ยังเน้นความสวยงามอยู่นั้นเอง (เฉลิม มากนวล, 2530: 81)

ในระยะหลังๆ “สิละ” กลายเป็นกีฬาพื้นเมืองที่เจ้าภาพมักจัดขึ้นแสดงโชว์ เพื่อความสนุกสนานในงานรื่นเริง งานเลี้ยงต้อนรับแขกหรืองานพิธีการต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม การต่อสู้เพื่อมุ่งเอาแพ้เอาชนะกันมีน้อย สิละจึงเกือบกลายเป็นศิลปะการแสดงไป ประกอบกับมีกีฬาอย่างอื่นที่คล้ายกับสิละ เช่น มวยไทย ซึ่งมีความสนุกสนานและน่าตื่นเต้นกว่าการถ่ายทอดวิชานี้ก็มีน้อย ดังนั้นผู้ที่นิยมเล่นสิละจึงมีน้อยลงตามลำดับขณะที่กีฬาสิละได้รับความนิยมน้อยลงนั้น กลับมีเรื่องที่น่ายินดีเพราะในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 15 มีการแข่งขันกันในวันที่ 9 - 20 กันยายน 2530 ที่ประเทศอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพ กีฬาใหม่อีกประเภทหนึ่งที่ได้รับการบรรจุเข้าแข่งขันในครั้งนี้ด้วย คือ กีฬา “ปัญจะสีละ” หรือ “ปัญจักสีลัต”ซึ่งก็คือกีฬาที่ชาวไทยมุสลิมรู้จักกันดีมานานแล้วในนามของ “สิละ” หรือ “ดีกา” นั่นเอง (เฉลิม มากนวล, 2530: 32)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาดนตรีประกอบการแสดงของวงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี เพื่อให้ทราบถึงการแสดงพื้นบ้านที่สืบทอดต่อๆ กันมาในจังหวัดปัตตานี ซึ่งปัจจุบันสิละได้พัฒนารูปแบบมาเป็นปันจักสีลัตเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยมีการผสมผสานของการออกกำลังกายแบบเทควันโด้ ยูโดไทชิ เพื่อให้มีความทันสมัยขึ้น แต่ยังคงความเป็นสิละเอาไว้ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการแสดงปันจักสีลัตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ผู้คนทั่วไปที่เกิดความสนใจในการละเล่นปันจักสีลัตและสิละ ได้ศึกษาค้นคว้าและหาความรู้เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ศิลปะการละเล่นสิละให้คงอยู่กับท้องถิ่นต่อไปและเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้เห็นและได้ศึกษาในครั้งต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2. ศึกษาการแสดงและดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือ

- แบบสัมภาษณ์
- การสังเกต

อุปกรณ์

- สมุดที่ใช้บันทึกข้อมูลภาคสนาม และใช้ในการบันทึกโน้ต
- เครื่องบันทึกเสียงดิจิตอล
- กล้องถ่ายรูปดิจิตอล
- เครื่องบันทึกวีดีโอ

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

1.1 ประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

1.2 นักแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี

1.3 นักดนตรีปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี

1.4 ประวัติรางวัลและผลงานของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี

2. ศึกษาการแสดงและดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัตของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2.1 ศึกษาการแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2.1.1 เครื่องแต่งกายของนักแสดงและนักดนตรี

2.1.2 อาวุธที่ใช้ในประกอบการแสดงของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี

2.1.3 โอกาสที่ใช้ในการแสดง

2.1.4 ท่ารำประกอบการแสดงปันจักสีลัต

2.2 ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัตของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี

2.2.1 เครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับการแสดง

2.2.2 ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีในแต่ละชิ้น

2.2.3 ลักษณะการจัดวงของเครื่องดนตรีในการประกอบการแสดง

2.2.4 ศึกษาบทเพลงประกอบการแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี

ผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน

ปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีก่อตั้งขึ้นโดยอาจารย์มะซับรี จูทังคะ ผู้มีความสนใจในวิชาต่อสู้แบบปันจักสีลัต โดยเริ่มเรียนจากผู้เป็นปู่และปันจักสีลัตในจังหวัดนราธิวาสรวมถึงฝึกฝนตนเองในวิชาการต่อสู้แบบปันจักสีลัตอยู่เป็นเป็นจำ จึงทำให้มัรรุวานผู้มี

ความสนใจในวิชาต่อสู้แบบปันจักสีลัตฝากตัวเป็นศิษย์ และได้ชักชวนเพื่อนๆ มาฝึกวิชาปันจักสีลัตเพิ่มอีก 4 - 5 คน อาจารย์มะซับรี จูทังคะ และลูกศิษย์ฝึกซ้อมและแสดงโชว์โดยไม่คิดค่าจ้างตามงานต่างๆ หลายงาน ทำให้ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ในขณะนั้นเห็นความสามารถของเด็กๆ จึงหาบ้านพักเพื่อก่อตั้งเป็นปันจักสีลัติของหมู่บ้าน ปัจจุบันปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีเป็นการแสดงปันจักสีลัตหนึ่งที่มีชื่อเสียงในจังหวัดปัตตานีและมีท่าเสือที่เป็นเอกลักษณ์ สถานที่ตั้งปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีมีลักษณะเป็นบ้านพักตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนตาดีกาโดยจัดตั้งสมาชิกขึ้นเป็นสภาเพื่อแบ่งการบริหารและจัดการภายในแต่ละวันจะมีการฝึกซ้อมตั้งแต่เวลา 16.00 น. ถึงเวลา 20.00 น. ของทุกวันและมีการสอนผู้ที่สนใจจะเข้าเป็นสมาชิกหรือผู้ที่สนใจจะเล่นปันจักสีลัต โดยมีครูผู้สอนผู้มีความสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ

นักแสดง

ปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีมีสมาชิกโดยประมาณ 30 คน โดยจะมีนักแสดงหลักอยู่ในปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีโดยประมาณ 8 - 10 คน ต่อการแสดงหนึ่งการแสดง หรือแล้วแต่เจ้าภาพงานจะกำหนดการแสดงและตามความเหมาะสม

นักดนตรี

นักดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงปันจักสีลัตจะมีทั้งหมด 4 คน และคนจะมีหน้าที่เล่นเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันออกไป โดย 4 คน จะแบ่งเป็นเล่นเครื่องดนตรี 4 ชิ้น ได้แก่ ปี่ซูนา กลองตัวเล็ก กลองตัวใหญ่ และฆ้อง

ประวัติรางวัลและผลงาน

ผลงานและการแสดงของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีเป็นที่รู้จักในวงกว้างของจังหวัดจังหวัดปัตตานี โดยลักษณะและโอกาสการแสดงจะแบ่งเป็นในรูปแบบของการต่อสู้แข่งขัน การแสดงเพื่อแก้บน การแสดงเพื่อความสวยงามหรือแสดงในงานมงคลต่างๆ เช่น งานต้อนรับอัยฎิลอัฎฮา ต้อนรับวันรายอ งานวันเด็ก งานต้อนรับปีใหม่อิสลาม ในส่วนรูปแบบของการต่อสู้แข่งขันได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทการต่อสู้ และ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทการต่อสู้ 2 รางวัล

เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของนักแสดงปันจักสีลัตจะประกอบไปด้วยเสื้อแขนยาวสีดำพร้อมโลโก้ กางเกงขายาวสีดำ ผ้าโสร่ง สายคาดเอว และผ้าโพกหัว โดยเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละที่จะประกอบไปด้วย ผ้าโพกหัว ผ้าโสร่งและสายคาดเอว ซึ่งสามสิ่งนี้จะเป็นผ้าที่มีสีและลวดลายเดียวกัน ในส่วนของนักดนตรีแต่งกายแบบธรรมดาอย่างการแต่งกายในชีวิตประจำวัน โดยมีการนุ่งโสร่งหรือนุ่งกางเกงขายาว ใส่เสื้อธรรมดาแขนยาวหรือแขนสั้นเหมือนที่เคยใส่ปกติ

อาวุธที่ใช้ประกอบการแสดง

อาวุธที่ปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีนำมาใช้ประกอบการแสดงประกอบด้วย มีดคารัมบิต มีดดาบ ไม้พรอง นอกจากอาวุธที่กล่าวมาข้างต้น อาวุธชนิดต่างๆ ที่ใช้สำหรับการต่อสู้ในการแสดงปันจักสีลัตที่มีนำมาใช้กันแพร่หลาย อาทิเช่น ผ้าคาดเอว โซ่ กระบองสั้น เป็นต้น

โอกาสที่ใช้ในการแสดง

ปันจักสีลัตใช้แสดงในงาน รื่นเริงและงานพิธีต่างๆ เช่น งานฮารีรายอ พิธีเข้าสุหนัต การแต่งงาน งานประเพณีแห่นก งานประจำ ปีหลังหลังฤดูเก็บเกี่ยวงานอนุรักษ์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน งานเฉลิมฉลองพิธีการต่างๆ งานต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และแสดงเพื่อความสนุกสานานเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด จากการทำงาน และมารวมกลุ่มในการ สร้างความสนุกครื้นเครงในหมู่บ้าน

ท่ารำประกอบการแสดง

การแสดงประกอบด้วยการไหว้ 4 ทิศ และ 8 ชุดการแสดง และท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดง โดยเริ่มการแสดงท่ารำไหว้ครู 4 ทิศก่อนการแสดง ประกอบด้วย 8 ท่ารำ, ท่ารำการแสดงชุดที่ 1 ท่ารำไหว้ครู ประกอบด้วย 11 ท่ารำ, ท่ารำการแสดงชุดที่ 2 การแสดงต่อสู้ชุดที่ 1 ต่อสู้มือเปล่า ประกอบด้วย 15 ท่ารำ, ท่ารำการแสดงชุดที่ 3 รำเดี่ยวมือเปล่า (ท่าเสือ) ประกอบด้วย 8 ท่ารำ, ท่ารำการแสดงชุดที่ 4 การแสดงต่อสู้ชุดที่ 2 ต่อสู้มือเปล่า ประกอบด้วย 11 ท่ารำ, ท่ารำการแสดงชุดที่ 5 การแสดงรำเดี่ยว (มีดดาบคู่) ประกอบด้วย 9 ท่ารำ, ท่ารำการแสดงชุดที่ 6 การแสดงต่อสู้ชุดที่ 3 (ต่อสู้มีดดาบ) ประกอบด้วย 8 ท่ารำ, การแสดงชุดที่ 7 รำมีดคารัมบิต ประกอบด้วย 10 ท่ารำ, การแสดงชุดที่ 8 เป็นการต่อสู้มือเปล่าและการต่อสู้แบบใช้อาวุธประกอบด้วย 28 ท่ารำท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดงประกอบด้วย 14 ท่ารำ

เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงปันจักสีลัต มี 4 ชิ้น ประกอบด้วย ปี่ซูนา กลองตัวใหญ่ กลองตัวเล็ก และฆ้อง

ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรี

ปี่ซูนา (ปี่ชวา) เลาปี่มีลักษณะเป็นทรงกระบอกเล็กและยาวภายในโปร่งตลอด ทำจากไม้ขนุน ส่วนปลายลำโพงบานออกเล็กน้อยเพื่อกระจายเสียง ลำตัวปี่เจาะรู 7 รู ตามลำดับ และมีรูด้านหลังอีกหนึ่งรูใกล้กับลูกแก้ว ลิ้นปี่ทำด้วยใบตาลแห้งพับซ้อนกันใส่ไว้ปลายกำพวด มีแผ่นทองเหลืองกั้นไว้ในส่วนปลายกำพวดก่อนถึงลิ้นปี่ โคนกำพวด ต่อเข้ากับท่อนตะกั่วทรงกระบอกเล็กและต่อเข้ากับลำตัวของปี่

กลองตัวใหญ่ มีลักษณะเป็นทรงกระบอกขนาดใหญ่ทำจากไม้ขนุนข้างในโปร่ง หนังกลองด้านบนใช้หนังวัว ส่วนหนังกลองด้านล่างใช้หนังแพะ มีหนังวัวม้วนกลมหนาเพื่อใช้สำหรับขึงหน้ากลองด้านบนและหน้ากองด้านล่างให้ตึงและแน่นโดยใช้เชือกที่มีความเข็งแรงมัดขึงสลับไปมาด้านบนและด้านล่างรอบตัวกลอง

กลองตัวเล็ก มีลักษณะเป็นทรงกระบอกขนาดใหญ่ทำจากไม้ขนุนข้างในโปร่ง หนังกลองด้านบนใช้หนังวัว ส่วนหนังกลองด้านล่างใช้หนังแพะ มีหนังวัวม้วนกลมหนาเพื่อใช้สำหรับขึงหน้ากลองด้านบนและหน้ากองด้านล่างให้ตึงและแน่นโดยใช้เชือกที่มีความเข็งแรงมัดขึงสลับไปมาด้านบนและด้านล่างรอบตัวกลอง

ฆ้อง มีลักษณะเป็นทรงกลมขนาดใหญ่ ทำจากโลหะ มีปุ่มฆ้องนูนอยู่ตรงกลางตัวฆ้องเพื่อใช้สำหรับตีให้เกิดเสียง ด้านข้างเป็นใบฉัตรขอบปุ้มลงเพื่อให้เกิดเสียงกังวาน ราวแขวนทำจากไม้ประกอบมีขนาดใหญ่กว่าฆ้องที่ใช้แขวนเล็กน้อย มีไม้ราวด้านบนใช้สำหรับแขวนตัวฆ้อง

ลักษณะการจัดวง

การจัดวงสำหรับการแสดงแบ่งเป็น 2 แถว โดยหันหน้าเข้าหาการแสดง โดยแถวหน้าเรียงจากกลองตัวเล็กอยู่ทางขวาและกลองตัวใหญ่อยู่ทางซ้าย แถวหลังปี่ชูนานั่งหลังกลางระหว่างตำแหน่งกลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่ ถัดไปทางซ้ายเป็นฆ้อง

ศึกษาบทเพลง

1. โครงสร้างของเพลง

การศึกษาเพลงชุดการแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี โดยในการไหว้ 4 ทิศ และ 8 ชุดการแสดงและท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดง แต่ละชุดการแสดง แบ่งโครงสร้างของบทเพลงตามท่ารำของชุดการแสดงโดยเริ่มการแสดงท่ารำไหว้ครู 4 ทิศ ก่อนการแสดง ประกอบด้วย 8 ท่อนเพลง, ท่ารำการแสดงชุดที่ 1 ท่ารำไหว้ครู ประกอบด้วย 11 ท่อนเพลง, ท่ารำการแสดงชุดที่ 2 การแสดงต่อสู้ชุดที่ 1 ต่อสู้มือเปล่า ประกอบด้วย 15 ท่อนเพลง, ท่ารำการแสดงชุดที่ 3 รำเดี่ยวมือเปล่า (ท่าเสือ) ประกอบด้วย 8 ท่อนเพลง, ท่ารำการแสดงชุดที่ 4 การแสดงต่อสู้ชุดที่ 2 ต่อสู้มือเปล่า ประกอบด้วย 11 ท่อนเพลง, ท่ารำการแสดงชุดที่ 5 การแสดงรำเดี่ยว (มีดดาบคู่) ประกอบด้วย 9 ท่อนเพลง, ท่ารำการแสดงชุดที่ 6 การแสดงต่อสู้ชุดที่ 3 (ต่อสู้มีดดาบ) ประกอบด้วย 8 ท่อนเพลง, การแสดงชุดที่ 7 รำมีดคาร์มบิต ประกอบด้วย 10 ท่อนเพลง, การแสดงชุดที่ 8 เป็นการต่อสู้มือเปล่าและการต่อสู้แบบใช้อาวุธประกอบด้วย 28 ท่อนเพลง, ท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดงปรกอบด้วย 14 ท่อนเพลง

2. ระดับเสียง

ระดับเสียงของเพลงประกอบชุดการแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี โดยใน การไหว้ 4 ทิศ และ 8 ชุดการแสดงและท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดง ประกอบด้วยโน้ตที่มีระดับเสียงใกล้เคียงกับ A B C# D E F# G A

3. พิสัย

พิสัยของเสียงของเพลงประกอบชุดการแสดงปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี โดยใน การไหว้ 4 ทิศ และ 8 ชุดการแสดงและท่ารำขอบคุณหลังจบการแสดงพบว่าอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง A – A

4. รูปแบบกระสวนจังหวะ (ฆ้อง กลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่)

รูปแบบกระสวนจังหวะหลักของเครื่องประกอบจังหวะในเพลงประกอบการแสดงของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี มีรูปแบบกระสวนหลักอยู่ 4 แบบ

รูปแบบกระสวนจังหวะ (ฆ้อง กลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่)	รูปแบบ
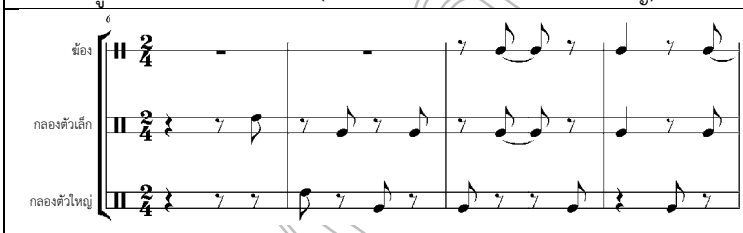	1

รูปแบบกระสวนจังหวะ (ฆ้อง กลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่)	รูปแบบ
	2
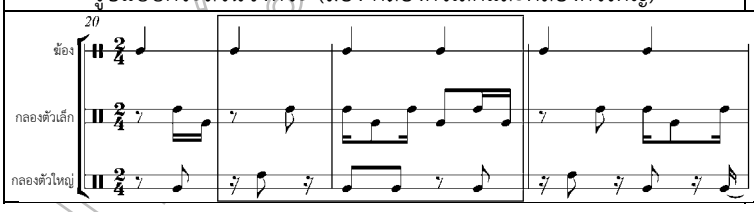
รูปแบบกระสวนจังหวะ (ฆ้อง กลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่)	รูปแบบ
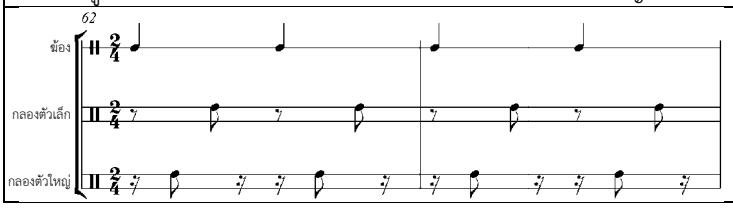	3

รูปแบบกระสวนจังหวะ (ฆ้อง กลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่)	รูปแบบ
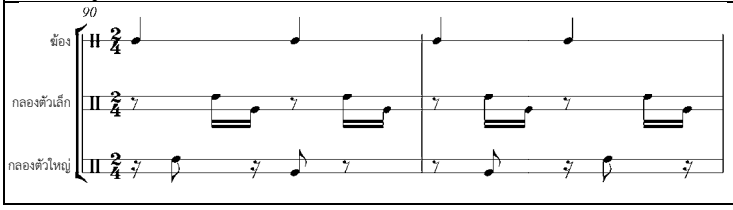	4

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยเป็นวิจัยคุณภาพ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารวิชาการข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของงานวิจัย ได้ผลสรุปที่สามารถนำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

ปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี ได้รับความรู้จักและนับถือจากปันจักสีลัตที่ต่างๆ ในจังหวัดปัตตานี รวมไปถึงปันจักสัลัตต่างๆ ในจังหวัดทางภาคใต้ตอนล่าง โดยปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานีมีท่ารำการต่อสู้ท่าเสือที่เป็นเอกลักษณ์ ที่ใช้สำหรับป้องกันตัว รวมถึงใช้เป็นการละเล่นและเป็นกีฬาโดยมีการพัฒนาท่ารำการต่อสู้มาโดยตลอด ผลการศึกษาเป็นไปในทำนองเดียวกับ สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์ (2548 : 82 - 84) “สิละ” เป็นศิลปะป้องกันตัวอย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรูปแบบการต่อสู้ป้องกันตัวหลายแบบ มีทั้งการต่อสู้คล้ายมวยไทยที่ใช้อวัยวะต่างๆ ของร่างกายมีหมัด เท้าเข่า ศอก เป็นอาวุธ บางอย่างก็คล้ายคาราเต้และยูโดของญี่ปุ่น กังฟูของจีน ที่สามารถจับฟัดเหวี่ยงคู่ต่อสู้ได้ด้วย เรียกว่า เป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวลูกผสมนานาชาติก็ว่าได้ ในระยะหลังๆ สิละ กลายเป็นกีฬาพื้นเมืองที่เจ้าภาพมักจัดขึ้นแสดงโชว์เพื่อความสนุกสนานในงานรื่นเริง งานเลี้ยงต้อนรับแขกหรืองานพิธีการต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม การต่อสู้เพื่อมุ่งเอาแพ้เอาชนะกันมีน้อย สิละจึงเกือบกลายเป็นศิลปะการแสดงไปประกอบกับมีกีฬาอย่างอื่นที่คล้ายกับสิละเช่น มวยไทย ซึ่งมีความสนุกสนานและน่าตื่นเต้นกว่าการถ่ายทอดวิชานี้ก็มีน้อย ดังนั้นผู้ที่นิยมเล่นสิละจึงมีน้อยลงตามลำดับ

เอกลักษณ์ของการแสดงของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นที่ทราบกันถึงเรื่องของการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ และดนตรีที่มีการเร้าในอารมณ์ของการแสดง โดยดนตรีที่ประกอบไปด้วยปี่บรรเลงประกอบทำนองตลอดทั้งเพลง กลองตัวเล็กและกลองตัวใหญ่ตีจังหวะเร้าอารมณ์ตามการแสดง ส่วนฆ้องเป็นตัวควบคุมจังหวะให้สม่ำเสมอ ดนตรีบรรเลงตามการแสดงที่มีความยาว การบรรเลงจึงต้องเข้าใจท่าทางการแสดง มีการปลุกเร้าให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงด้วย ผลการศึกษาเป็นไปในทำนองเดียวกับ พรเทพ บุญจันทร์เพชร์ (2544 : 75 - 76) ดนตรีประกอบการแสดงสิละมีความจำเป็นในการเรียกร้องความสนใจจากคนดู ทำให้การแสดงชนิดนี้สนุกสนานคึกคักเพราะแสดงแสดงสิละจะต้องมีดนตรีประกอบตลอดเวลา จังหวะช้าเร็ว เปลี่ยนแปลงไปตามลีลาการต่อสู้การไหว้ครูก็จะใช้ท่วงทำนองช้าๆ ตอนต่อสู้ก็จะเป็นเร็ว คึกคะนอง

นับได้ว่ากลุ่มปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการอนุรักษ์รวมไปถึงการสืบสานการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมที่เป็นทั้งสิละและปันจักสีลัต รวมไปถึงดนตรีที่ใช้สำหรับประกอบการแสดง ได้ถ่ายทอดต่อสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้สิ่งเหล่านี้คงอยู่ในจังหวัดทางภาคใต้และดำรงสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาวิเคราะห์เทคนิคทำนองปี่ของปันจักสีลัตฮารีเมาปัตตานี บ้านแบรอ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2. ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงปันจักสีลัตในจังหวัดปัตตานีและในภาคใต้ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ทั้งในส่วนของดนตรี และ ท่ารำการแสดง

เอกสารอ้างอิง

เจษฎา เนตรพลับ. (2549). **การแสดงสิละคณะพิกุลทองจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏยศิลปะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิม มากนวล. (2530). **แล...รูสมิแล.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

ดรุณี บุญภิบาล. (2530). **การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสกับจังหวัดสตูล ซึ่งมีผลกระทบต่อการปกครอง.** สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุษกร บิณฑสันต์. (2554). **ดนตรีภาคใต้ ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้ พิธีกรรมและความเชื่อ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรเทพ บุญจันทร์เพชร. (2544). **ศึกษานาฏศิลป์พื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วาที ทรัพย์สิน. (2546). **ดิเกร์ฮูลู:ฤาจะบูมตามสื่อโฆษณา,** รูสะมิแล, 24(2), 49-53

สุพัตรา สุภาพ. (2536). **สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยมครอบครัว ศาสนา ประเพณี.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. (2548). **ประเพณีท้องถิ่นภาคใต้.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางอนุรักษ์และพัฒนา.** กรุงเทพ: สถาบันราชภัฏ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี